
VITA MARINA - zeebiologische documentatie.
Uitgave: Stichting Biologia Maritima.
15e jaargang, nr. 2 (februari 1965)
Inhoud; 8 pagina's + 1 tabkaart.

Zwanenburg, een fossielenrijk gebied.

B. Jansen.

Als we vanuit de Haarlemmermeer het plaatsje Zwanenburg tot op ongeveer een kilometer zijn genaderd, dan zien we aan weerszijden van de smalle polderweg een zanddijk uit de vruchtbare klei oprijzen. In de eerste plaats zal men zich afvragen; waar komt een dusdanige hoeveelheid zand vandaan, aangezien het oppervlaktezand niet eerder te vinden is dan bij Haarlem.

Bij het nader in ogenschouw nemen van de situatie brengen dikke ijzeren buizen al gauw uitkomst. Als we n.l. zo'n reeks buizen volgen, dan komt men vanzelf terecht bij een meertje, waarin een zandzuiger ligt. Deze zuigt het benodigde zand voor de aanleg van een randweg rond Amsterdam zo'n dertig meter onder het maaiveld vandaan en perst het vandaar naar het toekomstige wegtracé.

Als we het zand op het dijklichaam nader bekijken valt het ons op, dat er op bepaalde plaatsen zeer veel schelpen liggen, waarin Cardium edule domineert, begeleid door Macoma balthica, Mytilus edule e.a. Hieruit valt af te leiden, dat het zand van mariene oorsprong moet zijn.

Hu worden we nieuwsgierig naar de oorsprong en de opbouw van de gronden van de Haarlemmermeer. Als we de Geologische kaart, blad 25 Amsterdam, en dan hiervan kwartblad IV ter hand nemen, dan kunnen we het volgende profiel aflezen; (te beginnen aan de linkerkant bij 5 meter - N.A.P.)

Oude zeeklei, dikte 1 tot 20 dm. naar beneden overgaand in min of meer kleiig fijn zand met schelpen (vooral *Scrobicularia*). Tot ± 12¹/₂ meter Oud Holoceen.

Van 12¹/₂ meter tot meer dan 21 meter postglaciale dalopvulling of laagterras, horizontaal gelaagde, grindvrije, fijne zanden. Van ± 21 meter tot meer dan 30 meter z.g. "Eenvorming", grove tot middelkorrelige zanden met noordelijk en zuidelijk grind en iets grotere keien, fijn zand en bovenaan kleilagen, mariene schelpenfauna, vooral in de grovere zandlagen.

De laatste twee lagen behoren tot het Pleistoceen en vonden hun oorsprong in de IJstijd (80.000.- 120.000 jaar geleden). Onderzoeken we een schelpenmonster nauwkeurig, dan vinden we al spoedig molluskensoorten, die nu niet meer tot onze fauna behoren, b.v. Gibbula cineraria en Divaricella divaricata. Daarnaast zullen we al spoedig ervaren, dat Bittium reticulatum en Venerupis senescens in grote getale in de schelpenmonsters aanwezig zijn. Dit zijn dan ook de gidsfossielen voor de mariene lagen, gevormd tijdens de periode van de IJstijd, die Eemien wordt genoemd, naar het riviertje de Eem.

We gaan nu op onze knieën liggend de kleinere schelpensoorten eens te bekijken. Deze schelpen vinden we vooral in de wielsporen en langs de voet van de dijk, waarheen ze door de wind worden gedreven.

We zien nu, dat er soorten in voorkomen, die tegenwoordig op het strand zelden of nooit aanspoelen. Hieruit kunnen we concluderen dat tijdens het Eemien de gemiddelde temperatuur van het zeewater verschilde bij de huidige temperatuur.

De soorten die we kunnen verzamelen komen momenteel wel voor langs de warmere kust van Bretagne, waar de gemiddelde temperatuur van het zeewater ± 14 graden is.

Het ligt dan ook voor de hand, aan te nemen, dat de omstandigheden in het Eemien ongeveer gelijk waren aan die van het huidige Bretagne.

-0-

Waarschijnlijk zullen we dit jaar een excursie organiseren naar de hierboven genoemde weg-in-aanleg.

Aangezien de werkzaamheden aan deze weg zich steeds verplaatsen zal de excursie waarschijnlijk ook naar een iets andere plek plaatsvinden. U krijgt hierover nog nader bericht in de *Varia Maritima*.

Red.

Weer buisjes voorradig.

Voor de schelpenverzamelaars kan het belangrijk zijn te weten dat wij momenteel weer glazen buisjes in voorraad hebben in de afmeting 40 bij 8 mm. voorzien van een plastic stopje.

De prijs is f. 6.50 per 100, afgehaald. Bij verzending moeten wij f. 0.50 verpakking in rekening brengen.

Bestelt U vooral snel, de voorraad is niet onuitputtelijk.